

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 22.03.1966, sp. zn. 4 Tz 14/66, ECLI:CZ:NS:1966:4.TZ.14.1966.1

Číslo: 24/1966

Právní věta:

I. Podle § 37 tr. zák. je možno za podmínek § 36 odst. 1 tr. zák. upustit od uložení dalšího trestu, nikoliv však uložit další trest pod dolní hranici trestní sazby.

II. Byl-li jedním rozsudkem uložen jednak trest souhrnný (§ 35 odst. 2 tr. zák.), jednak trest úhrnný (§ 35 odst. 1 tr. zák.), je každý z těchto trestů trestem samostatným, takže ohledně každého z nich platí v odvolacím řízení zákaz reformace *in peius* (§ 259 odst. 4 tr. ř.).

III. Výjimečné okolnosti případu ve smyslu § 40 odst. 1 tr. zák., nelze spatřovat jen v tom, že trest uložený v mezích zákonné trestní sazby by byl pro obviněného příliš přísný.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 22.03.1966

Spisová značka: 4 Tz 14/66

Číslo rozhodnutí: 24

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Ukládání trestu, Výjimečné okolnosti případu

Předpisy: 140/1961 Sb. § 40 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem okresního soudu v Liberci ze dne 30. června 1965 sp. zn. 4 T 316/65 byl obviněný uznán vinným pateronásobným trestným činem znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák., trojnásobným trestným činem pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 1 tr. zák. a trestným činem příživnictví podle § 203 odst. 2 tr. zák. (ve znění před novelou z roku 1965).

Trestné činy obviněný spáchal v době od léta 1962 do ledna 1965. Za trestné činy spáchané od léta 1962 do 12. 10. 1964 byl mu podle § 241 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 2 tr. zák. za současného zrušení výroku o trestu rozsudku okresního soudu v Liberci ze dne 12. 10. 1964 sp. zn. 2 T 364/64 a za použití § 40 odst. 1 tr. zák. uložen souhrnný trest odnětí svobody v trvání čtyř roků. Za trestné činy spáchané po 12. 10. 1964 do ledna 1965 uložil mu okresní soud podle § 241 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 a § 40 odst. 1 tr. zák. úhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody na dva roky.

K odvolání obviněného krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem z 21. září 1965 sp. zn. 1 To 222/65 rozsudek okresního soudu podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. ve výroku o trestu ohledně tohoto obviněného zrušil a odsoudil jej podle § 241 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 2 tr. zák. za současného zrušení výroku o trestu ve věci 2 T 364/64 okresního soudu v Liberci k souhrnnému trestu odnětí svobody na pět roků a podle § 241 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. a § 37 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody na jeden rok nepodmíněně. Podle § 39a odst. 2 písm. a) tr. zák. zařadil obviněného ve výkonu trestu do první nápravně výchovné skupiny.

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem zrušil rozsudek krajského soudu a ve výrocích o trestu i rozsudek okresního soudu a tomuto soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Proti rozsudku krajského soudu i rozsudku okresního soudu podal generální prokurátor v neprospěch obviněného stížnost pro porušení zákona, v níž vytýká krajskému soudu, že při výměře trestu použil ustanovení § 37 tr. zák. a na základě toho snížil obviněnému úhrnný trest na jeden rok odnětí svobody, přičemž dolní hranice podle § 241 odst. 2 tr. zák. činí pět let odnětí svobody. Z ustanovení § 37 tr. zák. nelze však dovodit, že by podle tohoto ustanovení bylo možno též snížit trest pod dolní hranici zákonné trestní sazby. Dále poukazuje generální prokurátor ve stížnosti pro porušení zákona na to, že okresní soud použil při výměře trestu ustanovení § 40 odst. 1 tr. zák. a snížil tresty pod dolní hranici zákonné trestní sazby § 241 odst. 2 tr. zák. přesto, že nebyly u obviněného pro to dány podmínky spočívající ve výjimečných okolnostech případu nebo v mimořádných poměrech pachatele. Generální prokurátor vzhledem k tomu, že podal stížnost pro porušení zákona v šestiměsíční lhůtě podle § 272 tr. ř. od právní moci rozsudku, navrhl, aby Nejvyšší soud oba rozsudky zrušil a dále pokračoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. napadené rozsudky a jim předcházející řízení a zjistil, že zákon byl porušen. Pokud jde o výrok o vině, zjistil Nejvyšší soud, že skutková zjištění okresního i krajského soudu jsou správná. Oba soudy z nich vyvodily správné právní závěry, takže v tomto směru nelze rozsudkům ničeho vytýkat.

K porušení zákona došlo však především v rozsudku krajského soudu v ustanovení § 37 tr. zák., pokud jde o výrok o úhrnném trestu.

Podle § 37 tr. zák. upustí soud od uložení souhrnného trestu podle § 35 odst. 2 tr. zák. nebo od uložení dalšího trestu podle § 36 tr. zák., má-li zato, že trest uložený dřívějším rozsudkem je dostatečný. Podle § 36 odst. 1 tr. zák. (ve znění novely z roku 1965), odsuzuje-li soud pachatele za trestný čin, který spáchal před tím, než byl trest uložený dřívějším rozsudkem vykonán a ukládá mu trest stejného druhu, nesmí tento trest s dosud nevykonanou částí trestu, uloženého dřívějším rozsudkem přesahovat nejvyšší výměru dovolenou tímto zákonem pro tento druh trestu.

V daném případě podle § 37 tr. zák. mohl soud za podmínek § 36 odst. 1 tr. zák. upustit od uložení dalšího trestu, jestliže uložený souhrnný trest je dostatečný. Ustanovení § 37 tr. zák. nelze však vykládat tak, že, umožňuje-li upuštění od uložení dalšího trestu, tím spíše dovoluje snížit trest pod dolní hranici zákonné trestní sazby. Názor krajského soudu je nesprávný a v rozporu se zákonem. Smyslem tohoto ustanovení je zabránit nadbytečně dlouhému výkonu trestu odnětí svobody, jestliže účelu trestu vzhledem k osobě pachatele může být dosaženo již výkonem trestu odnětí svobody, uloženého dřívějším rozsudkem. Jestliže však trest uložený předchozím rozsudkem sám o sobě k dosažení účelu trestu nestačí, pak je nutno uložit další trest podle příslušných ustanovení trestního zákona a nelze předchozí trest podle § 37 tr. zák., pouze doplňovat. Možnost snížení trestu pod dolní hranici trestní sazby poskytuje soudu pouze ustanovení § 40 odst. 1 tr. zák., pro jehož použití musí

být však splněny podmínky.

Krajský soud správně zjistil, že takové podmínky, totiž výjimečné okolnosti případu a mimořádné poměry pachatele nejsou u obviněného dány, takže bylo možno obviněnému za trestné činy spáchané po 12. 10. 1964 uložit buď trest odnětí svobody v rozsahu trestní sazby § 241 odst. 2 tr. zák., nebo jestliže krajský soud by považoval souhrnný trest odnětí svobody, uložený za trestné činy spáchané do 12. 10. 1964, za dostatečný k nápravě obviněného, od uložení dalšího trestu podle § 37 tr. zák. upustit. Poněvadž tedy krajský soud použil ustanovení § 37 tr. zák. nesprávně, porušil zákon.

Avšak v rozhodnutí krajského soudu došlo k dalšímu porušení zákona, a to v ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř. Podle tohoto ustanovení může soud druhého stupně uložit obviněnému přísnější trest, než jaký mu uložil soud prvního stupně, jen na podkladě odvolání prokurátora, jež bylo podáno v neprospěch obviněného. Krajský soud měl zato, že v případě obviněného neporušil tuto zásadu, když uložil obviněnému souhrnný trest odnětí svobody v trvání pěti let a úhrnný trest odnětí svobody v trvání jednoho roku, oproti souhrnnému trestu v trvání čtyř let a úhrnnému trestu v trvání dvou roků, uloženým okresním soudem. Krajský soud se domníval, že součet těchto trestů zůstal tedy nezměněn, takže nikterak nebyl porušen zákaz reformace *in peius*. S tímto názorem krajského soudu nelze souhlasit.

Proti rozsudku okresního soudu v Liberci podal odvolání pouze obviněný. Bylo tedy nutno v odvolacím řízení důsledně vycházet z ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř., obsahujícího zákaz změny rozsudku v neprospěch obviněného. Trest souhrnný a trest úhrnný, vyslovené tímž rozsudkem, jsou samostatnými výroky o trestu. Vyplývá to již z toho, že každý tento výrok se musí opírat o příslušné ustanovení zvláštní části trestního zákona, u každého výroku nutno samostatně použít hlavních ustanovení hlavy čtvrté obecné části trestního zákona, u každého výroku nutno samostatně použít hlavních ustanovení hlavy čtvrté obecné části trestního zákona. Není proto možno při posuzování věci z hlediska ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř. tresty, uložené oběma výroky, byť šlo o tresty stejného druhu, sčítat a na základě takového součtu pak usuzovat, zda nebyla situace obviněného zhoršena. Platí tedy zákaz reformace *in peius* ve smyslu § 259 odst. 4 tr. ř. ohledně každého výroku o trestu zvláště. Poněvadž odvolání proti rozsudku okresního soudu podal pouze obviněný, nikoliv též okresní prokurátor v jeho neprospěch, nemohl krajský soud uložit obviněnému souhrnný trest přísnější, než mu byl uložen okresním soudem. Krajský soud porušil tak zákon v ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř.

Zákon však byl porušen i rozsudkem okresního soudu, pokud okresní soud použil u obviněného při ukládání trestů ustanovení § 40 odst. 1 tr. zák. Podle tohoto ustanovení může soud snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby trestním zákonem stanovené, má-li vzhledem k výjimečným okolnostem případu nebo vzhledem k mimořádným poměrům pachatele zato, že by použití trestní sazby trestním zákonem stanovené bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné. V případě obviněného ani okresní ani krajský soud nezjistily výjimečné okolnosti případu nebo mimořádné poměry pachatele, a jak zjistil při přezkoumání věci podle § 267 odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud, nejsou tyto podmínky u obviněného vůbec dány. To ostatně vyplývá i z rozsudku okresního soudu, který použití ustanovení § 40 odst. 1 tr. zák. odůvodnil v rozporu se zákonem pouze tím, že by obviněný byl trestem uloženým v zákonné trestní sazbě stanovené v § 241 odst. 2 tr. zák. postižen nepřiměřeně přísně. V tom okresní soud, jak výslovně uvádí v rozsudku, spatřoval výjimečné okolnosti případu. Soud může dospět k závěru, že trest odnětí svobody by byl pro obviněného nepřiměřeně přísný, a to na základě zjištěných výjimečných okolností případu nebo mimořádných poměrů pachatele, nemůže však opačně hodnotit bez zákonného i skutkového podkladu trest v mezích trestní sazby jako nepřiměřeně přísný a v tom spatřoval výjimečné okolnosti případu. Způsob, jak okresní soud přistoupil k aplikaci ustanovení § 40 odst. 1 tr. zák. je nelogický, v hrubém rozporu se zákonem a ve své podstatě nikoli výkladem a aplikací zákona, nýbrž jeho nepřípustným upravováním.

Poněvadž nebylo podáno okresním prokurátorem odvolání v neprospěch obviněného, nemohl

odvolací soud toto hrubé porušení zákona napravit a vzhledem k tomu, že generální prokurátor podal stížnost pro porušení zákona ve lhůtě stanovené v § 272 tr. ř. a navrhl zrušení těchto vadných výroků rozsudku okresního soudu, zrušil Nejvyšší soud oba výroky o trestu.

Podle § 270 odst. 1 tr. zák. bylo okresnímu soudu přikázáno, aby věc v potřebném rozsahu projednal a rozhodl, tj. aby znovu rozhodl o trestech. Okresní soud bude muset vzhledem k okolnostem případu za trestné činy spáchané do 12. 10. 1964 uložit obviněnému podle § 241 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 2 tr. zák. za současného zrušení výroku o trestu rozsudku okresního soudu v Liberci ze dne 12. 10. 1964 sp. zn. 2 T 364/64 trest odnětí svobody v mezích sazby uvedené v § 241 odst. 2 tr. zák. Pokud jde o trest za trestné činy spáchané po 12. 10. 1964 do ledna 1965 bude muset uvážit, zda trest, uložený za výše uvedené trestné činy v sazbě § 241 odst. 2 tr. zák. je dostatečný a zda proto lze podle § 37 tr. zák. od uložení dalšího trestu upustit. Současně bude třeba podle § 39a tr. zák. rozhodnout o nápravně výchovné skupině, do níž bude obviněný ve výkonu trestu odnětí svobody zařazen.